

Ochrana intersex lidí v Evropě

Soubor nástrojů pro tvůrce politik a zákonů

Dan Christian Ghattas

CHECKLIST

Financováno
Evropskou unií

English original version was published by:

This publication has been produced with the financial support of the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020. The contents of this publication are the sole responsibility of ILGA-Europe and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

CHECKLIST - INDEX

1. OCHRANA TĚLESNÉ INTEGRITY INTERSEX LIDÍ	4
2. OCHRANA INTERSEX LIDÍ PŘED DISKRIMINACÍ VE VŠECH OBLASTECH	5
3. ZDRAVÍ	5
4. VZDĚLÁNÍ	6
5. ZLOČINY Z NENÁVISTI A NENÁVISTNÉ PROJEVY	7
6. ZÁPIS POHLAVÍ PŘI NAROZENÍ	7
7. PRÁVNÍ UZNÁNÍ POHLAVÍ	8
8. PŘÍSTUP KE SPRAVEDLNOSTI A NÁPRAVĚ	8
9. SBĚR DAT: ŘEŠENÍ NEDOSTATKŮ VE VÝZKUMU	8
10. FINANCOVÁNÍ – VYTVÁŘENÍ UDRŽITELNOSTI	10

1. Ochrana TĚLESNÉ INTEGRITY intersex lidí

Aby bylo zajištěno právo intersex lidí na zdraví, sebeurčení a tělesnou integritu, státy by měly vytvořit zákony, které výslovně

- zakazují jakékoli nevratné, neakutní chirurgické nebo jiné zákroky, pokud k nim intersex osoba neposkytla osobní, svobodný a plně informovaný souhlas
- stanovují přiměřené právní sankce pro zdravotnické pracovníky, kteří provádějí nevratné, neakutní chirurgické a/nebo jiné zákroky, které by mohly být odloženy, ale nejsou
- zřizují nezávislou pracovní skupinu rovnoměrně složenou z odborníků na lidská práva, intersex peer odborníků a psychosociálních a lékařských odborníků, která by přezkoumala a přepracovala léčebné protokoly
- stanovují právo na expertně citlivé¹ poradenství s poskytovateli vyškolenými pro práci s intersex lidmi
- prodlužují dobu uchovávání lékařských záznamů na nejméně 40 let
- prodlužují promlčecí lhůty pro chirurgické a/nebo jiné zákroky na nejméně 20 let a odkládají je do doby dosažení minimálního věku 21 let dotyčnou osobou
- umožňují chirurgické a/nebo jiné vratné a nevratné zákroky na vyspělé nezletilé osobě, pokud s tím tato vyspělá nezletilá osoba osobně a plně informovaně souhlasí
 - zajišťují přítomnost nezávislé třetí strany, která se zúčastní procesu, aby mohly být zaručeny zásady souhlasu
- stanovují právní povinnosti pro zdravotnické pracovníky, aby:
 - komplexně informovali jednotlivce o léčbě, včetně dalších lékařských možností a podrobností o rizicích a možných dlouhodobých následcích a účincích, a to na základě aktuálních lékařských informací
 - poskytli pacientům a jejich rodičům nebo zákonným zástupcům podrobný zápis z konzultace
- ukončují hrazení zákroků, které mrzačí intersex pohlavní orgány (IGM), veřejným a soukromým zdravotnickým systémem
- zajišťují, aby předpisy a postupy ve veřejném a soukromém sektoru neobcházely vnitrostátní ochranné a antidiskriminační právní předpisy a ustanovení

¹ Termín "expertně citlivý" z textu maltského zákona z roku 2015 se odkazuje na explicitní odbornost spojenou s citlivostí prostřednictvím vzdělávacích programů na míru.

2. Ochrana intersex lidí před diskriminací ve VŠECH OBLASTECH

- zahrnují "pohlavní znaky" ve všech stávajících a připravovaných antidiskriminačních právních předpisech a ustanoveních, stejně tak jako i ve všech právních předpisech a ustanoveních týkajících se trestných činů z nenávisti a nenávistných projevů, jako důvod na jehož základě je poskytována ochrana. Důvod týkající se "pohlavních znaků" by měl:
 - být výslovně zahrnut do všech ustanovení a právních předpisů týkajících se rovného zacházení a boje proti diskriminaci
 - zajišťovat výslovnou ochranu v oblasti zaměstnání, přístupu ke zboží a službám včetně bydlení a v oblasti násilí motivovaného předsudky
 - zajišťovat výslovnou ochranu před diskriminací v oblastech sociální ochrany včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče, sociálních výhod a členství a zapojení se v rámci organizací zaměstnanců a zaměstnavatelů
 - zajišťovat, aby promlčecí lhůty zohledňovaly dobu, kterou oběť diskriminace potřebuje k tomu, aby se z diskriminace zotavila
- stanovují komplexní opatření pro zvyšování povědomí široké veřejnosti
- stanovují povinné školení založené na lidských právech o variaci pohlavních znaků a intersex problematice pro odborníky, kteří pracují v oblastech:
 - zdravotnictví, včetně lékařů, porodních asistentek, psychologů a dalších odborníků pracujících ve zdravotnickém sektoru (např. zaměstnanci na recepcích)
 - duševního zdraví a poradenství
 - vzdělávání
 - prosazování práva
 - péče o seniory
 - učitelství; učitelé, sociální pracovníci, školní psychologové a zaměstnanci škol
 - odborových svazů a podnikových rad
 - zdravotníků a podnikových lékařů

3. ZDRAVÍ

Stanovují:

- právo na léčbu, která je založena na fyzických potřebách jednotlivců a není omezena označením pohlaví v jejich úředních dokumentech
- právo na celoživotní úhradu jakýchkoli léků potřebných v důsledku chirurgických a/nebo jiných zásahů do pohlavních znaků osoby státním systémem zdravotního pojištění
- právo na pokrytí jakékoli léčby, která není omezena označením pohlaví/genderu v dokumentech osoby

- právo na poradenství a podporu pro všechny dotčené jednotlivce a jejich rodiny
- právo osob, které byly podrobeny IGM, na přístup k reparativní léčbě
- právo na přístup k lékařským záznamům

Přijímají opatření k tomu, aby:

- byla zajištěna psychosociální a peer podpora intersex lidem a jejich rodinám
- bylo stanoveno odborné intersex peer poradenství (tj. vzájemná podpora vedená vyškolenými peer konzultanty)
- byly variace pohlavních znaků a intersex problematika zahrnuty do všech lékařských studijních programů a osnov v oblasti zdravotnictví
- mezi informační materiály určené budoucím rodičům byly zahrnuty pozitivní a podporující materiály o existenci intersex osob

4. VZDĚLÁNÍ

Mezi další klíčová opatření k ochraně intersex studentů patří:

- vytvoření systémů podpory pro zranitelné studenty, a to zejména pro intersex studenty a jejich potřeby
- zavedení neagregovaného sběru dat o šikaně a obtěžování ve školním prostředí
- vytvoření monitorovacích a hodnotících nástrojů k měření inkluzivity škol
- pozitivní a podporující začlenění intersex osob a existence více než dvou biologických pohlaví do školních osnov, učebnic a vzdělávacích materiálů
- zavedení školních pravidel, která
 - výslovně ochraňují intersex studenty/studenty s variací pohlavních znaků
 - uvádí základní fakta o intersex studentech
 - výslovně respektují právo všech studentů otevřeně mluvit o/vyjadřovat svou genderovou identitu a projevy, jakožto i své pohlavní znaky
 - výslovně zahrnují hanlivé výrazy mezi projevy šikany
 - se vztahují na chování ve škole, na školním pozemku, při akcích a aktivitách sponzorovaných školou, stejně tak jako i na používání elektronických technologií a elektronické komunikace ve škole, na školním pozemku, při akcích a aktivitách sponzorovaných školou, na školních počítačích, sítích, fórech a mailing listech
 - vytváří nízkoprahové mechanismy psychologické a sociální podpory pro intersex studenty
 - výslovně stanovují nárok intersex studentů na zavedení zvláštních opatření týkajících se genderově-specifických zařízení jako jsou toalety a šatny, v případě potřeby
 - vybízí školy k tomu, aby vyhradily prostor pro zařízení určená pro použití vždy pouze jednou osobou tak, aby byla přístupná všem studentům bez ohledu na jejich pohlaví

nebo gender, a aby tato zařízení používaná vždy pouze jednou osobou začlenily do nové výstavby nebo renovace

- umožňují všem studentům účastnit se hodin tělesné výchovy a sportovních aktivit, včetně soutěžních sportů, v souladu s jejich genderovou identitou
- vybízí školy k ohodnocení všech zařízení, činností, pravidel, zásad a praktik týkajících se pohlaví, a k zajištění, že splňují požadavky na rovné zacházení
- výslovně zavazují zaměstnance školy k používání jména a zájmen na základě přání studenta bez ohledu na to, zda byly změněny v úředních dokumentech
- potvrzují nebo stanovují povinnost školy změnit úřední záznamy studenta tak, aby odpovídaly změně zákonného jména nebo pohlaví, a to po obdržení dokladů o tom, že taková změna byla schválena

5. ZLOČINY Z NENÁVISTI A NENÁVISTNÉ PROJEVY

Aby bylo zabráněno všem formám projevů, které mohou vyvolávat, šířit nebo podporovat nenávist a diskriminaci intersex osob, je důležité, aby:

- byly “pohlavní znaky” zahrnuty mezi důvody na jejichž základě je poskytována ochrana ve stávajících právních předpisech a ustanoveních týkajících se nenávistných projevů a trestných činů z nenávisti
- byly zakázány intersexofobní projevy v médiích, včetně internetu
- byly intersex osoby zahrnuty mezi zranitelné skupiny v ustanoveních a opatřeních, která se týkají práv, podpory a ochrany obětí trestných činů
- byly monitorovány nenávistné projevy a zločiny z nenávisti proti intersex lidem
- byla vytvořena a vyhodnocena ochranná opatření k prevenci intersexofobních nenávistných projevů a trestných činů z nenávisti
- byla vyhodnocena dosavadní opatření týkající se intersex inkluze

6. ZÁPIS POHLAVÍ PŘI NAROZENÍ

Dokud se při narození oficiálně zapisuje pohlaví, státy by měly zajistit, že možnosti nabízené při zápisu pohlaví/genderu dítěte reflektují existující rozmanitost pohlaví a genderu. Státy by měly

- ze zákona a před narozením dítěte poskytnout rodičům informace o právních možnostech registrace jejich dítěte
- umožnit zápis tří (muž, žena, nebinární či ekvivalent) nebo více možností pohlaví při registraci dítěte bez nutnosti lékařského prohlášení či diagnózy
- povolit použití genderově neutrálních jmen (bez podmínky uvedení dalšího, rodově zbarveného jména)
- povolit genderově neutrální příjmení

- umožnit odložení zápisu pohlaví do rodného listu, a to dokud dítě nebude dostatečně dospělé na to, aby se mohlo podílet na rozhodovacím procesu
- umožnit vydávání rodných listů bez zápisu pohlaví
- umožnit rodičům a zákonným zástupcům zvolit u pasu dítěte M, Ž, X, pokud bylo dítě zapsáno jako nebinární (nebo ekvivalent), neurčené nebo bez označení pohlaví (kolonka zůstala prázdná nebo byla vyplněna jako "neurčeno")

7. PRÁVNÍ UZNÁNÍ POHLAVÍ

Viz komplexní soubor nástrojů a checklist "Právní uznání pohlaví v Evropě" z roku 2016 vydaný organizací Transgender Europe.²

8. PŘÍSTUP KE SPRAVEDLNOSTI A NÁPRAVĚ

Maltská deklarace z roku 2013, která obsahuje společné požadavky mezinárodní intersex komunity, vyzývá státy k:

- uznání, že medikalizace a stigmatizace intersex lidí vede k významným traumatům a problémům s duševním zdravím
- adekvátnímu uznání utrpení a nespravedlnosti, které byly v minulosti intersex lidem způsobeny
- zajištění přiměřeného odškodnění, nápravy a přístupu ke spravedlnosti a právu na pravdu

9. SBĚR DAT: řešení nedostatků ve výzkumu

Existují některé parametry, jejichž zohlednění prokazatelně zvyšuje užitečnost výsledků výzkumů o intersex lidech a napomáhá rozvoji cílených výzkumných přístupů:

- Výzkum o variacích pohlavních znaků se musí dotazovat na zkušenosti, ne na identitu
- Intersex lidé by neměli být zkoumáni pouze jako podskupina LGBTI, ale jako samostatná část populace; segregace dat je klíčová
- Spolupráce s organizacemi vedenými intersex lidmi a peer intersex skupinami vzájemné podpory
- Konzultace s intersex aktivisty a organizacemi při tvorbě dotazníků A při analýze a kontextualizaci dat

² <https://tgeu.org/wp-content/uploads/2017/02/Toolkit16LR.pdf>

10. FINANCOVÁNÍ – vytváření udržitelnosti

Státy by měly:

- financovat práci vedenou intersex lidmi
- zajistit flexibilní a stabilní financování intersex organizacím a skupinám
- zajistit dostatečné finanční prostředky pro placené zaměstnance
- investovat do práce předcházející vzniku traumatu a prevence vyhoření
- investovat do organizačního posílení intersex organizací a skupin
- podporovat intersex aktivisty při budování komunit a při práci na národní úrovni
- vzdělávat instituce poskytující finanční prostředky a jejich peer skupiny o intersex problematice
- snížit překážky pro intersex skupiny při hledání a podávání žádostí o financování
- investovat do projektů nabízejících školení pro lékaře a další odborníky vedených intersex lidmi
- investovat do podpůrných peer skupin, nejlépe těch, které pracují z pohledu depatologizace a lidských práv